

СТАНОВИЩЕ

от д-р Ина Димитрова, доцент в ПУ „Паисий Хилендарски”

на материалите, представени от гл. ас. д-р Валентин Аспарухов за участие в конкурс за доцент по професионално направление „2.3 Философия”, обявен в Държавен вестник, бр. 31,

12.04.2019

Гл. ас. д-р Валентин Аспарухов е единствен участник в конкурса с общо 14 публикации, от които две самостоятелни монографии, една студия, единадесет статии в национални издания. Публикациите и цитиранията отговарят на минималните национални изисквания за длъжността „доцент”.

Публикациите и научната автобиография на кандидата показват устойчива и характеризираща се с високо качество академична активност: авторство на научни изследвания, участия и ръководство на научни проекти, участия в научни форуми, членства в научни организации, както и активна преподавателска дейност, включително ръководство на дипломанти, авторство на учебни програми, участие в създаване на нови бакалавърски и магистърски специалности, активен принос към акредитационни процедури и т.н.

Ще продължа първо подчертавайки именно приносите на кандидата по линията на преподавателската му дейност и общото му университетско присъствие, защото това несъмнено е сфера, в която качеството на работата, активността и ентузиазма му заслужават признание. Освен високото ниво на лекционните му курсове, което се вижда както от съответните свидетелства, включени в материалите по конкурса, така и от интереса, който през годините те будят у студентите, следва да се изтъкне и плътната ангажираност на Валентин Аспарухов с работата на катедрата като цяло. Това се вижда, от една страна, в прецизната му работа при акредитационните процедури и цялостната му загриженост за развитието на катедрата, а от друга в приноса му към различните форми, осигуряващи активна комуникация и сътрудничество със студентите. Пример за последното е учредяването на „Философски семинар” – събитие, протичащо в периодични сесии през цялата академична година, което дава възможност на студентите както за собствена изява, така и за запознаване с научната работа на колеги извън ПУ. Друг пример е създаването и поддържането на електронното списание „Кайрос”, което показва, че изпълнява прекрасно една от най-важните си функции, заради която бе замислено, а именно да стимулира младите колеги – студенти и докторанти от специалността и факултета – да пишат академични текстове. Ясно е, че това означава придобиване на качества у тях, които

ще им бъдат полезни и извън академията. Бих обобщила, че дейността на Валентин Аспарухов като университетски преподавател е образец за това как се работи в името на *култивирането на качество* при това в едни съвсем не лесни за хуманитарното поле времена.

Научноизследователската работа на кандидата демонстрира континуитет на научните приноси, въввлеченост в актуална проблематика, умение за тясно сътрудничество с други изследователи, с които споделят сходни философски концептуални традиции и територии. От езикова гледна точка прави впечатление, че прецизният, богат и приятен изказ. Тъй като конкретният формат не ми позволява твърде дълго и детайлно обсъждане на всички приложени публикации, смятам да се спра малко по-подробно именно на него, т.е. на монографията *Синтези, аперцепции, единства*.

Анализът, предложен ни в нея, е композиран през своеобразен сюжет и сценография. Основните фигури са Ръсел, Кант, Витгенщайн (не само разбира се), както и такива по-особени протагонисти като „философската логика“, „логическата форма“, „логическите данни“, „трансцендентализма (от класически или некласически тип)“ и т.н. Съвсем „по детективски“ Аспарухов предприема прецизно издирване на трансценденталните следи, които – ако използваме конкретно детективно оборудване и на което ще се върна след малко – могат да бъдат открити в ранния Ръселов проект. Интересен е статутът на тези трансцендентални следи – Ръсел не си е давал сметка за тях, категорично би отхвърлил всякакви подобни интерпретации и дори съзнателно е искал да избяга от всякакъв трансцендентализъм, защото това в крайна сметка е бил залогът на формиращата се аналитична линия, родена през съпротивата срещу идеализма. Какви тогава са тези следи? Отговорът на Аспарухов е, че те са „блуждаещи кантиански положения, [които] мислят чрез [Ръсел] (с. 66). Но те не възпроизвеждат познатата ни класическа схема за трансценденталния субект – автономен, независим, конституиращ – който предхожда и задава възможността за познание. Напротив, можем да открием „субекта като следа в данните“ (или в „логическата емирия“), но не като *par excellence* субект в този класически смисъл, а като „следа от практиката, неизлично оставена със случването на самата тази практика“ (68 с.); търсенето на произходът им превръща към специфичните практически обстоятелства, при които дадена пропозиция, подложена на анализ, се „схваща“, „допуска“, „утвърждава“, „отрича“ и т.н. (35-36 с.). В този смисъл, струва ми се, споменатото по-горе „оборудване“, което прави възможен подобен поглед към и провиждане на въпросните следи са два взаимосвързани пункта – идеята за некласическа рационалност на Мамардашвили (тук „некласически трансцендентализъм“) и концептуалното събитие, определено като „праксеологически обрат“. Некласическият трансцендентализъм е трансцендентализъм, при който няма автономност на трансценденталния субект (66 с.), а има „лишен от автономност

трансцендентален субект – субект в депривация” (83-84 с.). Той се случва, конституиран е в практиката, лишен е от активност, но от него не може да се отнеме волевата му страна (виждането му през „текущата му перспективност” (70)). Това „голямо Ръселово неklasическо откритие, казва Аспарухов, а именно така концептуализирания трансцендентализъм в логическия опит, не може да „бъде прикрит от логицизма и неговата техническа изкусност” (77 с.). И той прецизно и професионално демонстрира това през затрудненията, които Ръсел среща при концептуализирането на анализа в неговата декомпозиционна версия, например при запознанството с единства. Тук ще си позволя един малък въпрос – не съм сигурна, че за мен стана напълно ясно защо Валентин Аспарухов специфицира въпросния неklasически трансцендентален субект в депривация, лишен от автономност и т.н., тъкмо като *Кантово* блуждаещо положение, а не като Хегелово, като „идеалистко”, или по-общо като характерно за традицията на немската класическа философия, или нейните британски рецепции?

Няма да продължавам с реконструиране и задълбочаване в несъмнено много по-наситения в аргументативно и понятийно отношение анализ на Аспарухов в сравнение със загатнатото в предложеното тук пределно кратко резюме. Мисля, че заслужено би могъл да бъде мислен като принос към общия философски обрат, случил се през 20 век, характеризиращ се с няколко измествания на теоретичните предпочитания: първо, към историзирането на понятия, обекти, начини на познаване, и т.н.; към силно фокусиране върху „правенето”, а не върху „съденето”; към употребата на езика в различни практики, вместо към репрезентационното съдържание на понятията; към тезата, че различните аспекти на нашето практическо и когнитивно битие могат да бъдат разбрани само в контекста на споделеният, съвместен, социален живот. Именно в тази обща парадигма откриваме различни опити за блокиране на действието на трансценденталния принцип, т.е. блокиране на възможността навсякъде, под всяко наблюдаемо събитие да се подпъхва трансцендентален субект – както казва тъкмо Мамардашвили. Освен в тази актуална обща концептуална „настроеност” текстът на Валентин Аспарухов очевидно е ситуиран в една конкретна локална традиция и с това е свързан последния ми коментар. Тя безспорно е забележително - по различни начини - явление на българската философска сцена. В нейните рамки активно се прилагат, разработват, евристично критикуват и т.н. концепции като неklasичност, праксеологически обрат, философска логика като същностно свързана с логическата практика и т.н. И доколкото тази традиция има зад гърба си вече доста развит и нюансиран комплекс от понятия, езикови предпочитания, интерпретации на конкретни автори и т.н., целият интерпретативен принос на Валентин Аспарухов само би спечелил, ако той бе посветил повече страници на представяне и разясняване на въпросния комплекс. Това би направило текста много „по-комуникативен” по отношение на една широка академична

публика. Като пример ще приведа споменаването на волевия аспект на субекта или дори понятията за логическа емпирия, за логическа практика, логически данни. Например на 109 с. Аспарухов посочва, че Ръсел борави с примери от късното Викторианско всекидневие и от математиката и математизираната наука. Аз бих приветствала едно по-разширено и детайлно представяне, което не разчита твърде много на някакви вече налични у читателя знания и интуиции.

Заклучение: Високото качество на преподавателската и научноизследователската дейност на Валентин Аспарухов ми дава всички основания без колебание да препоръчам на членовете на академичното жури да му присъдят академичната длъжност доцент по философия в ПУ „Паисий Хилендарски“.

16.09.19

София

/Ина Димитрова/